

Utbildningsnämnden

UN § 101

Dnr 2025/00100

Remiss av Förbättrat stöd i skolan SOU 2025:44

Utbildningsnämndens beslut

Utbildningsnämnden beslutar anta förslaget remissvar gällande SOU 2025:44 Förbättrat stöd i skolan.

Bakgrund

Mariestads kommun är utsedd remissinstans för utredningen SOU 2025:44 Förbättrat stöd i skolan som är ett delbetänkande av utredningen om en förbättrad elevhälsa.

Utbildningsförvaltningen har gått igenom utredningens förslag och ser både fördelar och nackdelar med de presenterade förslagen. För individen kan förslagen leda till att tidigare insatser blir aktuella när det visar sig finnas behov av stöd, men organisatoriskt för rektor och huvudman kan det bli problematiskt att tillse att resurser, främst i form av speciallärare och specialpedagoger, finns att tillgå.

Miljömässig dimension

Utredningen beaktar inte miljömässig dimension.

Social dimension

Utredningen "Förbättrat stöd i skolan" syftar till att förbättra måluppfyllelsen samt trygghet och studiero i skolan genom flera samverkande åtgärder. I detta inbegrips åtgärder för att säkerställa att alla elever, oavsett bakgrund, får lika möjligheter att lyckas i skolan.

Ekonomisk dimension

Den ekonomiska dimensionen kring utredningen är svårbedömd när det gäller finansieringen av förändringarna som ska kunna träda i kraft 2028. I vissa delar handlar ekonomin om arbetsbelastning där vissa arbetsuppgifter byts mot andra. Till en del krävs tillskott av resurser för fler lärare, speciallärare/specialpedagoger vilket föreslås tillföras kommunerna via "Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner". Det blir därefter huvudmannens uppdrag att tillse att kommunens budget fördelas till utbildningsnämnden och i sin tur via den interna resursfördelningsmodellen som ska säkerställa att skolor har tillräckligt med personal och material för att ge stöd till elever som behöver det.

Arbetsutskottets förslag

Beslutet överensstämmer med arbetsutskottets förslag.

Behandling på sammanträdet

Ordförande Anette Karlsson (M) tar upp arbetsutskottets förslag till beslut och finner att nämnden beslutar enligt förslaget.

Underlag för beslut

Unau § 71/25

Tjänsteskrivelse upprättad 2025-05-19 Remissvar Förbättrat stöd i skolan
upprättad av utbildningschef Maria Appelgren

Remissvar över betänkandet SOU 2025:44 Förbättrat stöd i skolan

Delbetänkande – Förbättrat stöd i skolan SOU 2025:44

Beslutet ska skickas till:

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Utbildningschef

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2025:44 Förbättrat stöd i skolan

Sammanfattning

Utredningen syftar till att föreslå hur elevhälsan kan stärkas till att bättre tillgodose elevernas behov och föreslå hur arbetet med stöd och särskilt stöd kan förbättras och effektiviseras samt att lämna förslag som innebär att det ska bli enklare att placera elever i mindre och flexibla undervisningsgrupper eller att ge elever enskild undervisning. Delbetänkandet som Mariestads kommun ska lämna svar på gäller den senare delen av uppdraget.

Förslagen i sammanfattning:

Avskaffa bestämmelser om extra anpassningar inom samtliga skolformer. Garantin för tidiga insatser ska avskaffas då den enligt bedömningen inte har fungerat. Nationella prov i åk 3 tas bort och i stället införs standardiserade tester som ska uppmärksamma elevers behov av stöd i läs-, skriv- och matematikutveckling. Testerna genomförs i form av screening i helklass under en lektion. Detta ska genomföras i de tre första årskurserna samt i första årskursen i mellan- respektive högstadiet.

En ny form av stödundervisning föreslås för att ge elever snabbare och mer effektiv hjälp. I detta även förtydliga regler om utredning av elevs behov av särskilt stöd. Elevers stödbehov ska styra om en elev ska ges undervisning i särskild undervisningsgrupp eller enskilt. Insatsen anpassad studiegång ska endast ges i sista hand, när andra stödinsatser inte räcker

Syftet med dessa förslag är att undanröja hinder för tidiga och snabba stödinsatser samt att minska administrativa uppgifter för lärare, så att de kan fokusera mer på undervisning.

Övergripande synpunkter

Utbildningsförvaltningen i Mariestads kommun ser att intentionen med utredningens delbetänkande "Förbättrat stöd i skolan" är tydligt individinriktad mot att fler elever ska nå målen i sin utbildning. Genom att belysa vad som inte fungerat i nuvarande regelverk föreslås extra anpassningar och nationella prov tas bort. Detta även i syfte att minska lärares administrativa börda genom att minska dokumentationskraven. Lärare ska kunna ta stöd av speciallärare och specialpedagoger för bedömning av elevers behov av stöd. Dessa roller samt fler lärare ska också kunna arbeta parallellt med undervisande lärare för att hjälpa de elever som är i behov av stöd.

Utredningens intention är god, men organisatoriskt utmanande. Dels utifrån att det redan idag råder kompetensbrist av behörig personal, speciallärare och specialpedagoger inkluderat i detta, dels att utredningen utgår från ett storstadsperspektiv där skolskjuts inte är en daglig organisatorisk fråga. Att schematekniskt kunna organisera skoldagen för de berörda eleverna så att det ryms inom elevernas schemaram kan bli svårt att realisera.

Att ta bort begreppet extra anpassningar innebär inte att elevernas behov försvinner. Undervisningen behöver fortsatt anpassas för alla elever. Utredningens förslag kan leda till att fler elever kommer utredas för särskilt stöd, vilket kan leda till fler åtgärds-program. Den lärare som identifierar behovet ska anmäla till rektor, vilket redan idag är praxis på många enheter. Ansvaret är idag rektor tillsammans med elevhälsoteamet. Eftersom utredningen kring elevhälsans roll inte är klar blir det otydligt vems arbetsbörda som egentligen ökas, lärarens eller rektors? Ett tydliggörande av hur skolan ska förstärkas med resurser till förebyggande arbete i form av fler vuxna i skolan, mindre klasser, fler speciallärare/specialpedagoger saknas i utredningen.

Förslag och kommentarer till dessa

6.2 Utredningens förslag om att avskaffa nationella prov i årskurs 3

Nationella prov i årskurs 3 fyller inte sitt syfte och resultaten kommer för sent för att insatser ska kunna göras i undervisningen.

Kommentar

Utbildningsförvaltningen i Mariestad bedömer att borttagandet av nationella prov i årskurs 3 och ersätts av standardiserade tester är rimligt men kommenterar testerna ytterligare nedan under 6.4.

6.3 Utredningens förslag om att alla barn och elever ska kunna följa undervisningen

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de ska kunna följa undervisningen och utifrån sina egna förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Undervisningen behöver därför vara strukturerad och lärarstyrd. Genom struktur och tydlighet ges elever med olika förutsättningar möjlighet att gemensamt följa utvecklingen. Lärare kan dock behöva vägledning i sitt arbete av t.ex. speciallärare och specialpedagoger. Rektor behöver därför säkerställa att alla lärare som har behov av handledning i arbetet att utforma undervisningen också ges det. Tillgång till kvalificerad vägledning av speciallärare eller specialpedagog anses i utredningen som nödvändig. Att dessa kompetenser även bidrar i undervisningen tillsammans med eleverna t.ex. i stödundervisningen ses som viktigt. Det ska inte finnas något krav på att ett sådant stöd dokumenteras utan det räcker att vid behov skriva en kortare anteckning om detta. Lärares arbete ska främst läggas på undervisning och tid tillsammans med eleverna. Hur tillgången av kompetenser inom elevhälsan kommer att se ut ska återkomma i utredningens slutbetänkande.

Kommentar

Utbildningsförvaltningen i Mariestad bedömer att utredningen lägger stor vikt vid att det ska finnas tillgång till utbildade speciallärare och specialpedagoger som ska kunna stötta både lärare och elever. Farhågor inom detta är att det inte finns tillräcklig tillgång på utbildade medarbetare inom detta område då det redan råder brist på dessa kompetenser.

6.4 Utredningens förslag om att införa standardiserade tester

Utredningen föreslår standardiserade tester som ska genomföras i början av höstterminen i årskurs 1, 2, 3, 5 och 8 (och tar bort nationella prov i årskurs 3). Syftet är att identifiera elever i behov av stöd i läs-, skriv- och matematikutveckling så tidigt som möjligt, och att skapa mer likvärdiga bedömningar över landet. Utredningen trycker särskilt på vikten av att elever utvecklar grundläggande färdigheter i de här områdena – inte bara för sin egen skull, utan för att det är avgörande för deras lärande i alla ämnen.

Kommentar

Utbildningsförvaltningen i Mariestad bedömer att när testerna i viss mån ska göras individuellt med elever i de lägre årskurserna, finns farhågor att detta kommer att bli ett tidskrävande arbete som inte utjämnas av att nationella proven tagits bort.

6.5. Utredningens förslag om att införa stödundervisning

Genom att belysa vad som inte fungerat i nuvarande regelverk tas extra anpassningar bort. Detta även i syfte att minska lärares administrativa börda genom att minska dokumentationskraven. I stället införs en ny stödform: stödundervisning. Den ska vara kortvarig och snabbt insatt, ges i högst tre ämnen åt gången under maximalt två månader per termin, och följas upp inom en månad. Det är läraren som identifierar behovet, rektor som beslutar, och eleven blir skyldig att delta. Stödet dokumenteras kortfattat och följer eleven vid övergångar. Stödundervisningen ska utgöra en naturlig del av verksamheten på en skola och huvudmannen ska säkerställa att det finns förutsättningar för stödundervisning (främst inom de obligatoriska skolformerna) vad gäller bl.a. resursfördelning och rektorns möjligheter att leda och samordna det pedagogiska arbetet.

Kommentar

Utbildningsförvaltningen i Mariestad motsätter sig inte att ta bort extra anpassningar, men bedömer att det är överskattat att tro att dokumentationskravet kommer att minska för läraren. I relationen till vårdnadshavare, till övriga kollegor inför anordnande av stödundervisning och för att kunna utvärdera genomfört arbete och överlämna hur man arbetat, kommer det att krävas mer dokumentation än vad utredningen anger.

När det gäller hur stödundervisningen ska organiseras på en skolenhet ser utbildningsförvaltningen i Mariestad en farhåga dels i att kunna bemanna denna schemaposition (parallellt eller i anslutning till skoldagen), dels att vid mindre enheter kunna tillse att det ryms inom schemaramen innan anordnade skolbussar

lämnar för dagen. Enskild undervisning på mindre enheter behöver organiseras att ske samtidigt som övriga elever får sin undervisning i helklass, vilket gör att det måste finnas ytterligare lärare eller speciallärare att tillgå. En farhåga är att kompetensbrister gör att elever ändå kommer att sitta med utbildad personal i stödundervisningen.

6.6. Utredningens förslag om utredning av en elevs behov av särskilt stöd och hur särskilt stöd ska ges

Om ansvarig lärare eller mentor inom ramen för undervisningen befarar att en elev inte kommer att tillgodogöra sig de kunskaper som minst motsvarar betygsriteriet godtagbara kunskaper eller att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska läraren eller mentorn göra en skriftlig anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas. Samråd ska alltid ske med speciallärare eller specialpedagog.

Kommentar

Utbildningsförvaltningen i Mariestad bedömer i likhet med tidigare kommentarer, att resurserna i form av utbildade speciallärare och specialpedagoger medför att utredning av elevs behov av särskilt stöd fortsatt behöver ske som idag, genom ett gemensamt elevhälsoarbete då det också kan finnas andra skäl än de rent undervisningsmässiga som orsaker elevens stödbehov. Ett gemensamt arbete med flera yrkesprofessioner inom elevhälsan vore fortsatt önskvärt.

6.7. Utredningens förslag om att elevens stödbehov ska styra om en elev ska ges undervisning enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp

Förslaget gäller att det inte ska krävas särskilda skäl för att särskilt stöd ska kunna ges enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp. Det ska tydliggöras att det särskilda stöd som ges enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp utgör undervisning.

Kommentar

Placering av elev i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning ska inte längre anges genom "särskilda skäl". Utbildningsförvaltningen i Mariestad ser en farhåga med detta förfaringssätt om det inte blir korrekt utrett om det är för elevens bästa eller för kamraternas studiero som det fattas beslut om särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning.

6.8. Utredningens förslag om att anpassad studiegång får bara ges i sista hand

Utredningen föreslår att beslut om anpassad studiegång får fattas först om elevens behov inte kunnat tillgodoses genom andra former av särskilt stöd. Beslutet ska föregås av information till eleven och elevens vårdnadshavare om beslutets konsekvenser.

Kommentar

Ett beslut om anpassad studiegång är ett mycket ingripande beslut som kan leda till att eleven inte blir behörig till ett nationellt gymnasieprogram. Utbildningsförvaltningen i Mariestad ställer sig bakom detta förslag.

Konsekvenser

9.3.1 Konsekvenser av införandet av stödundervisning i förhållande till förslaget om försöksverksamhet med förstärkningsundervisning

Utbildningsförvaltningen i Mariestad ifrågasätter hur det ska vara möjligt att utvärdera de olika insatserna stödundervisning samtidigt som man inför förstärknings-undervisning. Hur ska det i efterhand vara möjligt att se vilken insats som gett effekt?

9.4.6 Hur yrkesverksammas arbetsförutsättningar påverkas av förslagen

Utbildningsförvaltningen i Mariestad befärar att speciallärare och specialpedagoger som redan idag är en yrkeskategori där det råder brist på medarbetare kommer att bli hårt belastade om de även ska vara den resurs som tar hand om undervisningen för elever som behöver stöd. Här krävs att resurser läggs på fler undervisande lärare som i sitt schema får både undervisning och stödundervisning upptill när kollegorna undervisar i helklass.

Även rektors ansvar påverkas och det blir i utredningen otydligt vilket stöd rektor kan ha av övrig personal inom elevhälsan när det ännu inte tydliggjorts hur denna organisering ska se ut. Arbetsbelastningen för rektor bedöms öka gällande organisering, schema och arbetsfördelning.

9.5.1 Kostnader för kommuner

Utbildningsförvaltningen i Mariestad anser att det utav beräkningarna i utredningen inte är möjligt att fullt ut se vilka konsekvenser det blir för enskilda kommuner och enheter. Det ökade behovet av medarbetare kommer att se olika ut på olika enheter och det kan bli svårt att rekrytera till tjänster där medarbetare behöver delas mellan flera enheter.

De ekonomiska frågorna kring hur elever ska bussas till och från skolan, om behoven visar att det organisatoriskt inte är möjligt att lägga stödundervisningen inom dagens schemamar, belyses inte alls.

Yttrandet har beslutats i utbildningsnämnden Mariestads kommun 2025-06-03 (dnr: UN 2025/100). Utbildningschef Maria Appelgren har varit föredragande.